

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

RÝMAŘOV (OKR. BRUNTÁL)

Radniční ulice, náměstí Míru, parc. č. 2/1, 2/2, 2649/1, 2649/2, 2649/3, 2647/12, 22/1, 23/2, 713/3, 684. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V průběhu měsíců května až října roku 2013 byl v centru Rýmařova v souvislosti s celkovou rekonstrukcí náměstí Míru a Radniční ulice realizován plošně rozsáhlý záchranný archeologický výzkum. Zkoumaná lokalita se nachází v prostoru historického jádra, přímo v místě hlavního veřejného prostranství s navazující komunikací směřující jihozápadně k bývalé Horní bráně. Podoba náměstí nedoznala do dnešní doby výrazných změn, v ulici Radniční ale došlo k zásadním úpravám, zejména k poválečným demolicím historických budov a k následné moderní výstavbě nerespektující původní stav.

Předěšlé archeologické výzkumy (souhrnně např. Goš, Karel 2003) prokázaly existenci předkolonizační osady datované před polovinu 13. století, město samotné bylo s odstupem několika desetiletí vysazeno ve vyvýšené poloze nad Podolským potokem. Zakládací listina ani další prameny provázající jeho počátky nejsou známy, první nepřímá písemná zpráva pochází až z roku 1333. Rýmařov se stal hospodářským centrem rabštejnského panství, výsadní postavení získal ve 14. století v souvislosti s dolováním a zpracováním železných rud, v menší míře také zlata, stříbra, olova a mědi.

Projekt stavby počítal s výraznou změnou v konfiguraci terénu; v Radniční ulici a ve větší části náměstí došlo k odtěžení nadloží, částečně neporušená zůstala pouze centrální část plochy v okolí budovy dnešní radnice. Vlastnímu výzkumu předcházela sondáž, provedená za účelem zjištění stratigrafické situace, která ale potvrdila pouze existenci dvou novodobých úprav povrchu. Následoval dohled nad strojní skryvkou recentních konstrukčních vrstev, pokračující v návaznosti na harmonogram stavby v několika etapách. Následně byla strojně odebírána i pozdně novověká valounová dlažba, pokrývající

prostor náměstí, ulice Radniční a částečně i bezejmenných uliček spojujících centrum s nejbližším okolím. Dle očekávání se pod touto úrovní začaly objevovat četné archeologické situace, vzhledem k pokračujícím stavebním pracím proto došlo k rozdělení zkoumané plochy na dílčí úseky (sondy a sektory), ve kterých proběhl regulérní plošný odkryv, případně dokumentace stávajícího stavu doplněná sondáží.

V ulici Radniční byly kromě již zmíněné valounové dlažby registrovány starší úpravy terénu, novověká dlažba tvořená převážně větším oblázkovým šterkem, v severní části ale i dlažba středověká, opět v podobě pravidelného šterkového posypu. Na severní i jižní straně ulice byly zachyceny úrovně původní uliční čáry včetně pozůstatků několika fází dřívější zástavby. Za zmínku rozhodně stojí suterén nadzemní dřevohliněné stavby, ze které se ovšem podařilo odkrýt a dokumentovat pouze jižní část zahloubení s dochovanou vnitřní dřevěnou konstrukcí (obr. 97). Objekt zanikl ještě ve 14. století při požáru, jehož stopy nesla dřevěná konstrukce i dno; spodní část výplně tvořila mocná vrstva přepálené omazávky, a to i větších fragmentů s otisky plochých konstrukčních prvků. Stratigraficky mladší se jeví řada sloupových jam, dokládajících v těchto místech existenci i jiného druhu architektury, celou situaci pak uzavírá již novověké kamenné základové zdivo.

V ploše náměstí Míru byly náleзовé okolnosti obdobné, většina zjištěných situací se ale koncentrovala v severozápadní a v jihovýchodní části. K zajímavým nálezům mladšího data patří novověká kamenná cesta procházející jižní částí náměstí a spojující po diagonále dvě komunikační osy (dnes ulice Radniční a třída Hrdinů), vycházející z města někdejšími branami – Horní a Dolní. Opět byla zjištěna starší novověká dlažba, registrovaná jako vrstva oblázků i skládaných valounů. Kromě této pravidelné úpravy povrchu se na více místech podařilo dokumentovat i lokální zpevnění, povětšinou v podobě šterkového

Obr. 97. Rýmařov, Radniční ulice. Pohled na část suterénu nadzemní dřevohliněné stavby s dochovanou vnitřní dřevěnou konstrukcí. Foto Jana Brhelová.

Abb. 97. Rýmařov, Radniční-Straße. Anblick auf Souterrain des oberirdischen Holzerdebaues mit konservierte Innen-Holzkonstruktion. Foto Jana Brhelová.

Obr. 98. Rýmařov, náměstí Míru. Letecká fotografie pořízená v průběhu archeologického výzkumu. V horní části snímku historická cesta, vlevo pak kašna a kamenný kanálek. Foto Tomáš Ott.

Abb. 98. Rýmařov, náměstí Míru (Platz). Ein Luftbild gemacht im Verlauf der archäologischen Forschung. Im Oberteil des Bildes ein historischer Weg, links ein Brunnen und ein Stein-Kanälchen. Foto Tomáš Ott.

posypu nebo vyskládáním plochými kameny. Zachyceno bylo i zasypaní vyjetých kolejí. K dalším zajímavým novověkým situacím patří solitérní prvky - kamenný kanálek a základy kašny ve východní části, v severozápadním rohu náměstí pak celá řada zahloubených objektů různé velikosti a tvaru, z nichž některé lze označit i za pozdně středověké (obr. 98).

Nálezový fond provázející jednotlivé situace tvoří v převážné většině zlomky keramických nádob, dochované občas i ve větších fragmentech, v jednom případě i v podobě celého hrnce. K tradičním nálezům z prostoru komunikací středověkých měst patří také celá řada kovových předmětů jako jsou mince, podkovy apod., v Radniční ulici ale byla na starší novověké dlažbě objevena i poloha s výraznou koncentrací železářské strusky a železných fragmentů; z té pochází i pravděpodobně druhotně využitý artefakt – kamenný sekeromlat (obr. 99).

Marek Kiecoň

Obr. 99. Rýmařov, Radniční ulice. Výběr z nálezového fondu – kamenný sekeromlat. Foto Jana Tůmová.

Abb. 99. Rýmařov, Radniční-Straße. Auswahl aus den Funden – eine Stein-Hammeraxt. Foto Jana Tůmová.

Literatura

Goš, V., Karel, J. 2003: Počátky Rýmařova. *Archaeologia historica* 28, 297–302.

Resumé

Rýmařov (Bez. Bruntál), Radniční-Straße, nám. Míru (Platz), Parz. Nr. 2/1, 2/2, 2649/1, 2649/2, 2649/3, 2647/12, 22/1, 23/2, 713/3, 684. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

SEBRANICE (K. Ú. SEBRANICE U BOSKOVIC, OKR. BLANSKO)

Sebranice č. p. 36; parc. č. 85 (akce A071/2013). Středověk, novověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum v památkovém objektu Sebranice č. p. 36 (obr. 100) probíhá v souvislosti s celkovou rehabilitací kulturní památky. V první etapě se zaměřil na exkavaci a dokumentaci archeologických situací narušených v souvislosti s výměnou podlahy ve světnici (cca 30 m²) a sanaci přilehlých svislých konstrukcí.

Světnice domu č. p. 36 je součástí dodnes téměř v celistvosti dochované roubené konstrukce stavení na kamenné podezdívce, jehož výstavba je dendrochronologicky datována kolem roku 1720. Je nejstarší stojící součástí usedlosti č. p. 36, která byla dále upravována a přestavována až do památkové obnovy v 60. letech 20. století. Charakteristickou součástí stavebního celku je žudro z 30. let 18. století. Od roku 1717 až do loňského roku byl dům v majetku rodu Kanýzů. První z nich Ondřej Kanýz, dlouholetý rychtář Sebranic, začal psát knihu zápisků, do které průběžně i zpětně zapisoval různé úcty a výjimečně také významné události. Kniha je mimo jiné důležitým pramenem pro poznání novověkého stavebního vývoje usedlosti.